

Social Innovation 2015: Pathways to Social Change Research, Policies and Practices in European and Global Perspectives

Beč, 18. – 19. studenog 2015. godine

Kroz potragu za novim načinima borbe s najizazovnijim socijalnim problemima razvija se koncept socijalnih inovacija. Socijalne se inovacije javljaju kao naznake novog promišljanja socijalnih politika kako bi se osigurali društveni i ekološki održiv rast, bolja radna mjesta i veća kvaliteta života. Socijalne inovacije socijalne su kroz ciljeve i sredstva – nove ideje (proizvodi, usluge i modeli) koje istovremeno odgovaraju na socijalne potrebe (učinkovitije nego alternative) i stvaraju nove društvene odnose ili suradnje. Inovacije su dobre ne samo za društvo već povećavaju i sposobnosti pojedinaca za djelovanje (BEPA, 2010.)¹. Glavni je cilj socijalnih inovacija pronaći rješenja za socijalne probleme: prepoznavanjem i pružanjem novih usluga koje poboljšavaju kvalitetu života pojedinaca i zajednica, identificiranjem i provođenjem procesa integracije na tržištu rada, novim sposobnostima, novim radnim mjestima i novim oblicima sudjelovanja, kao različitim elementima koji pridonose poboljšanju položaja pojedinaca (Pol i Ville, 2007.:880)².

Europska unija u svojim politikama stavlja fokus na socijalne inovacije kroz više različitih strategija, programa i inicijativa. Polazi se od pretpostavke kako socijalne inovacije mogu dijelom premostiti financijske probleme lokalnih socijalnih programa i ojačati socijalnu koheziju. Kroz hrvatsko iskustvo poimanja i razvoja socijalnih inovacija (Bežovan, Matančević i Baturina, 2014.a, 2014.b)³ uočava se kako su socijalne inovacije zapostavljena tema, koncept nepoznat u sačinjavanju i provedbi programa socijalne politike. Centralizirana i paternalistička država pretjerano regulira razvoj usluga i socijalnih programa, te koncept najbolje prakse nije prepoznat kao instrument politike. Razvidna je potreba za povećanjem utjecaja dionika prilikom pripreme, donošenja i provedbe socijalnih programa, kao i otvaranje prostora za

¹ BEPA (2010). Empowering people, driving change. Social innovation in European union. http://ec.europa.eu/bepa/pdf/publications_pdf/social_innovation.pdf

² Pol, E. i Ville, S. (2009). Social innovation: Buzz word or enduring term? *The Journal of Socio-Economics*, 38:878–885.

³ Bežovan, G., Matančević, J., Baturina, D. (2014a). Zagreb, u: Evers, A., Ewert, B., Brandsen, T. (Ur.). *Social innovations for social cohesion: transnational patterns and approaches from 20 European cities*. Liege: EMES. i Bežovan, G., Matančević, J., Baturina, D. (2014b) Varaždin, u: Evers, A., Ewert, B., Brandsen, T. (Ur.). *Social innovations for social cohesion: transnational patterns and approaches from 20 European cities*. Liege: EMES.

raspravu o relevantnim izazovima za razvoj socijalne politike, među kojima su svakako i socijalne inovacije. Ovaj prikaz konferencije poziv je i poticaj za povećanje javnog interesa o toj temi.

Konferencija *Pathways to social change* organizirana je od dvaju projekata Okvirnog programa 7 (FP7) EU-a: *Social innovation – Driving force of social change (SI-DRIVE)*⁴ i *Transformative social innovation theory (TRANSIT)*⁵ te *Net4Society*⁶, mreže nacionalnih kontaktnih točaka u programu Obzor 2020. U organizaciji konferencije surađivali su s još dvama projektima FP7: *Creating economic space for social innovation – (CRESSI)*⁷ i *Boosting the impact of social innovation in Europe through economic underpinnings (SIMPACT)*⁸.

Osim glavnog izlaganja konferencija je imala čak 22 tematske sesije, pokrivajući mnogobrojne aspekte socijalnih inovacija. Uz to su organizirane i posjete konkretnim socijalnim inovacijama te posebne sesije za daljnje povezivanje i mogućnosti suradnje.

Prvi je dan započeo dvama glavnim izlaganjima: *Social innovation and new pathways to social change – first insights from the global mapping*, nakon kojeg je slijedilo izlaganje *Transformative social innovation: Empirical & theoretical insight*. Izlaganja su predstavila socijalne inovacije kao nove putove društvenih promjena i dala uvide u spoznaje tekućih projekata FP7, SI DRIVE i TRANSIT.

Nakon toga slijedilo je sedam paralelnih jutarnjih sesija.⁹ Sesija *Life cycles of social innovations* uz kratke je primjere slučajeva identificirala zajedničke ili posebne odrednice koje utječu na životni tijek socijalnih inovacija. Druga je sesija bila *Empowerment for vulnerable people through digital social innovation*. Glavna su pitanja sesije bila koliko socijalne inovacije za ranjive skupine mogu biti potpomognute

⁴ Glavno je poslanje projekta integrirati teorije i metodologije kako bi se unaprijedilo razumijevanje socijalnih inovacija. Putem mapiranja socijalnih inovacija, uzimajući u obzir posebnosti različitih konteksta, žele izgraditi novu paradigmu inovacija. Više informacija o projektu: <http://www.simpact-project.eu/>

⁵ <http://www.transitsocialinnovation.eu/> TRANSIT za cilj ima razviti teoriju o procesu kroz koji socijalne inovacije pridonose transformativnoj promjeni.

⁶ <http://www.net4society.eu/>

⁷ CRESSI istražuje ekonomsku podlogu socijalnih inovacija s posebnim naglaskom na tome kako politika i praksa mogu poboljšati živote marginaliziranih i obespravljenih građana. Ako želite saznati više: <http://www.sbs.ox.ac.uk/faculty-research/research-projects/cressi>

⁸ Projekt SIMPACT sustavno istražuje ekonomske temelje socijalnih inovacija kako bi osigurao dinamični okvir za djelovanje na razini pojedinaca, organizacija i mreža. Više informacija o projektu: <http://www.simpact-project.eu/>

⁹ Uslijed broja sesija i preklapanja tek ih je manji dio bilo moguće pokriti sudjelovanjem. Kraće informacije o temama i svrhama ostalih sesija dajemo na temelju programa, popratnih dokumenata i dostupnih izlaganja.

digitalnim sredstvima i koji su aspekti ranjivosti posebno otvoreni za digitalne socijalne inovacije. *Social innovation ecosystems* bila je još jedna od jutarnjih sesija. Naglasila je manjak kontinuirane i sustavne analize socijalnih inovacija, njihovih teorija, karakteristika i utjecaja, kao i odnosa između socijalnih inovacija i promjena u društvu. Sesija *Beyond 'scaling up': spatial perspectives on social innovation* razmatrala je širu perspektivu o važnosti mjesta i prostora za socijalne inovacije, posebno se fokusirajući na društvene prakse i načine interakcije ljudi i mjesta. Na sesiji *Innovating research? Approaches and methods to research social innovation* kritički se sagledalo različite pristupe i metode za proučavanje socijalnih inovacija. Pitanja su bila koji su izazovi tekućih pristupa i treba li inovirati način na koji se istražuju socijalne inovacije. Analiziranje različitih teorija promjena i mehanizama kojima se učinkovita društvena transformacija može postići bila je tema sesije *Theories of change in sustainability transitions: the role of agency*. Sesija *Service design, public sector and social innovation* istraživala je mogu li se procesi participativnog dizajna primijeniti za poticanje inovacija u javnom sektoru te kako prototipovi i manji eksperimenti mogu biti pretvoreni u šire prakse.

U pauzi je slijedio zajednički ručak u hotelu „Magdas“. Hotel zapošljava izbjeglice i priređuje grupne večere gdje građani Beča susreću tražitelje azila.

Popodnevna su događanja isto tako započela sa sedam paralelnih sesija. Kako socijalne inovacije nemaju stabilizirani okvir (pojmovna i metodologija), postavlja se pitanje što su prikladne mjere za procjenu utjecaja socijalnih inovacija. Sesija *Social innovation impact assessment: Approaches, methods and tools* naglasila je težinu tog pitanja imajući u vidu višedimenzionalnost koncepta i višedisciplinarni opseg njihovog utjecaja. Na sesiji *Social innovation & workplace innovation* istraživalo se kako se inovacije na radnom mjestu i socijalne inovacije mogu međusobno inspirirati te kako na radnom mjestu možemo osmisliti inovacije koje bi unaprijedile sposobnosti radnika i organizacije. Potičući razumijevanje ekonomskih dimenzija socijalnih inovacija, sesija *The economic dimension of social innovation* naglasila je dilemu o djelotvornosti rješavanja socijalnih problema, učinkovitosti raspodjele resursa te balansiranja troškova i prihoda. *Participation, motivation and responsibility* predstavila je rezultate istraživačkih projekata ZSI-SI-ja¹⁰ (SOCIENTIZE¹¹, SI DRIVE i CASI project¹²), naglašavajući aspekte participacije i strukture vladavine koji motiviraju uključivanje u socijalne inovacije. Interaktivna sesija *Narrative of change and social innovation* omogućila je dijeljenje i uspoređivanje empirijskih zapažanja o diskursima o socijalnim inovacijama i različitim narativima promjene koje ljudi koriste u radu s njima. Socijalne inovacije uključuju međuljudske odnose. Stoga se na sesiji *Interpersonal relational qualities of social innovations: perspectives for the service sector and public policies* raspravljalo o tome koliko one mogu biti važan izvor novog znanja o inovativnoj arhitekturi usluga i interakcija na temelju suradnje.

¹⁰ Centar za socijalne inovacije: <https://www.zsi.at/en/home>

¹¹ O projektu možete saznati na: <http://www.socientize.eu/>

¹² Za više informacija: <http://www.casi2020.eu/>

Radionica *New directions in theory on social innovation and (transformative) social change* bila je prilika za razmjenu znanja i raspravu o napretku teorije o razvoju socijalnih inovacija i transformativne društvene promjene.

Nakon popodnevnih sesija uslijedila je plenarna rasprava *Participation and beyond: Co-production and urban transformation*. Urbana transformacija odnosi se na svjetsku urbanizaciju i specifične procese lokalne transformacije u gradovima, koje su pokretane socijalnim inovacijama. Plenarna je sesija za cilj imala stvoriti opipljiv ishod pokretanja suradničke mreže gradova socijalnih inovacija, kojoj bi bio izazov pridružiti i neki od naših gradova.

Drugi je dan počeo debatom *International policy debate*, na kojoj se raspravljalo o kontekstualnosti perspektiva socijalnih inovacija na različitim kontinentima. Dovela se u pitanje mogućnost jednoobraznog definiranja socijalnih inovacija i zaključilo kako se više treba oslanjati na uvide koje daju brojne inicijative u praksi.

Debatu su, kao i prvog dana, slijedile tematske sesije. *Systemic play to change the game* bila je sesija na kojoj su sudionici stekli dublje razumijevanje kontekstualnog značenja i temeljne dinamike transformacije socijalnih inovacija i sustavnih promjena. *Facilitation skills in social innovation* bila je radionica usmjerena na unapređivanje vještina vezanih za procese koprodukcije i razvoj znanja o socijalnim inovacijama. *Responsible research and innovation – quality criteria and evaluation standards* usmjerila se na predstavljanje prvog kataloga kriterija kvalitete koji je osnova za alat refleksije. U radionici *Responsible research and innovation* primijenio se nacrt alata za procjenu istraživačke i inovacijske aktivnosti. Sudionici sesije *Beyond tendering: public policy as an active enabler of social innovation* sagledali su pojavu novih oblika proizvodnje i provedbe politika te procijenili buduće mogućnosti. Radionica *Social innovation methodologies for community intervention* fokusirala se na stvaranje prototipa socijalnih projekata, naglašavajući aspekte definiranja društvenog problema i razvijanja učinkovitog rješenja u kratkom vremenskom razdoblju. Socijalne inovacije karakteriziraju intrinzične suprotnosti kao i kontekstualni uvjeti, stoga je sesija *Rethinking business models for social innovation* razmatrala kako te suprotnosti i uvjeti dovode do stvaranja složenih poslovnih modela, koji se razlikuju od onih komercijalnih poduzeća. Sesija naziva *Trojan horses in social innovation: Dealing with disempowerment, unintended consequences and dilemmas* osvrnula se na važno pitanje o mogućim negativnim učincima socijalnih inovacija, o tome kako se mogu prevladati te koje su implikacije za teoriju i praksu socijalnih inovacija. Što socijalne inovacije razlikuje i koje su njihove specifičnosti u Srednjoj i Istočnoj Europi bila je tema sesije *Central and eastern European features of social innovation*. Raspravljalo se o kontekstualnim povijesnim, kulturnim, političkim i ekonomskim elementima koji su oblikovali socijalne inovacije u Srednjoj i Istočnoj Europi.

Drugi je posjet bio primjeru socijalnog stanovanja iz razdoblja "crvenog Beča", *Goethe-Hof – From social innovation to social transformation*. Socijalno stanovanje, uz ključnu ulogu grada Beča, ekstenzivno je razvijano te je imalo dugoročan anti-segregaciji učinak. U isto se vrijeme odvijao posjet projektu socijalnog stanovanja *VinziRast-mittendrin*, gdje beskućnici i studenti žive, rade i uče zajedno pod jednim

krovom. Projekt pokreće uvjerenje da život u zajednici može biti podrška i liječiti psihološke rane.

Na samom kraju programa održala su se dva događanja. Sesija *Net4Society B2B* fokusirala se na buduću suradnju u istraživanju i uključivanju korisnika. *Net4Society* međunarodna je mreža nacionalnih kontaktnih točaka za Društveni izazov 6 („Europa u svijetu koji se mijenja: uključiva, inovativna i reflektivna društva“) u programu Obzor 2020. Isto tako predstavila se *European school of social innovation*, koja za cilj ima jačanje istraživanja, obrazovanja, promoviranje mladih istraživača te prijenos znanja o socijalnim inovacijama.

Konferencija je bila ključan događaj na temu socijalnih inovacija i povezala je znanstvenike s kreatorima politike i praktičarima. Usmjerala se na trenutne dosege znanja u osmišljavanju i izradi socijalnih inovacija. Sagledani su resursi, sredstva i faktori koji čine procese socijalne inovacije uspješnim, kao i međunarodna praksa njihovih politika i istraživanja.

Velike nade koje se polažu u socijalne inovacije u pogledu malih pokreta i lokalnih aktivnosti govore o stalnoj potrebi za utopijama u vremenima matica politike koje građanima govore da ne postoji alternativa zamrznutim širim sustavima socijalne politike (Evers i Evert, 2012.)¹³ i ekonomije. Ključno je postojanje prostora da se čini nešto drugačije. Najuspješnije socijalne inovacije grade se u optimalnom vremenu i kapitaliziraju više putanja socijalne, ekonomske i političke transformacije, koja je u društvu već u tijeku. Ovaj je prikaz time dijelom i poziv akademskoj zajednici, praktičarima, dionicima iz civilnog društva, ali i kreatorima politika za razmatranje i istraživanje teme socijalnih inovacija.

Danijel Baturina

Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Studijski centar socijalnog rada

¹³ Evers, A., Ewert, B. (2012). Social Innovations for Social Cohesion. On concepts and first findings of a cross-country study. Edinburgh: 10th Annual ESPAnet conference paper.